

**INGLIZ TILINING CHET EL ADABIYOTLARINI
O'RGANISHDAGI AHAMIYATI**

Suyarova Mavjuda Ergasheva

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM katta o'qituvchisi

Tojiyeva Ozoda Sohib qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

O'rinova Guzal Tulqin qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Jabborova Nilufar Sodiq qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz tilining chet el adabiyotlarini o'rganish jarayonidagi o'rni, uning ilmiy, madaniy va amaliy ahamiyati keng yoritilgan. Xususan, ingliz tilining xalqaro miqyosdagi mavqei, original badiiy asarlarni asl matnida o'qish imkoniyati, tarjima jarayonidagi o'rni hamda ilmiy-tadqiqot ishlarida ingliz tilining tutgan o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, ingliz tilini bilishning talabalarda madaniy dunyoqarashni kengaytirish, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishdagi roli yoritiladi. Maqolada ingliz tilining jahon adabiyotini chuqur o'rganish, ilmiy manbalardan foydalanish va adabiy merosni xalqlar o'rtasida targ'ib etishdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, chet el adabiyoti, tarjima, ilmiy adabiyot, madaniyatlararo muloqot, original matn, lingvistik kompetensiya.

Аннотация. В данной статье всесторонне раскрывается значение английского языка в процессе изучения зарубежной литературы. Особое внимание уделено международной роли английского языка, преимуществам чтения художественных произведений в оригинале, его значению в переводческой деятельности, а также роли английского языка в научных исследованиях. Также анализируется влияние владения английским языком на формирование культурного мировоззрения студентов, развитие творческого

и критического мышления. В статье обосновано, что английский язык является важным инструментом для глубокого изучения мировой литературы, использования научных источников и продвижения литературного наследия.

Ключевые слова: английский язык, зарубежная литература, перевод, научные источники, межкультурная коммуникация, оригинальный текст, лингвистическая компетенция.

Annotation. This article provides a comprehensive analysis of the importance of the English language in studying foreign literature. It highlights the global role of English, the advantages of reading literary works in their original form, its significance in translation studies, and the role of English in academic research. The article also discusses how knowledge of English enhances students' cultural awareness, develops creative and critical thinking, and facilitates access to international literary and scientific resources. English is presented as a key tool for exploring world literature, conducting scholarly research, and promoting intercultural literary exchange.

Keywords: English language, foreign literature, translation, scholarly sources, intercultural communication, original text, linguistic competence.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot tili, balki ilm-fan, texnologiya, iqtisod, turizm hamda adabiyot sohalarida ham asosiy vosita sifatida maydonga chiqmoqda. Xususan, chet el adabiyotlarini o'rganish jarayonida ingliz tilining tutgan o'rni beqiyosdir. Buning sababi ingliz tilining xalqaro miqyosda keng qo'llanilishi, turli millat vakillarining asarlari aynan shu tilda tarjima qilinishi hamda dunyodagi eng nufuzli ilmiy va badiiy adabiyotlarning katta qismi ingliz tilida chop etilishidir. Shuningdek, ingliz tilini bilish xorij adabiy merosini original holda o'qish imkoniyatini yaratadi.

Mazkur ma'ruzada ingliz tilining chet el adabiyotlarini o'rganishdagi ahamiyati, uning ilmiy va madaniy taraqqiyotga ta'siri, talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'rni hamda tarjima jarayonidagi muhim jihatlar keng yoritiladi.

Asosiy qism.

Ingliz tilining xalqaro adabiyotlarni o'rganishdagi global roli. Dunyo adabiyotining katta qismi, ayniqsa zamonaviy ilmiy-badiiy asarlar ingliz tilida yaratiladi yoki ingliz tiliga tarjima qilinadi. Jahonning klassik adabiyot namunalaridan tortib zamonaviy bestsellerlargacha bo'lgan aksariyat asarlar ingliz tilida keng tarqalgan. Bu ko'plab o'quvchi va tadqiqotchilar uchun ingliz tilini bilishni zaruratga aylantiradi.

Masalan, Ernest Xeminguey, Mark Tven, Jek London kabi yozuvchilarning asarlari aslida ingliz tilida yaratilgani bois, ularni original shaklda o'qish orqali muallifning uslubi, til o'yinlari, badiiy mazmuni to'liq idrok etiladi. Bundan tashqari, fransuz, nemis, ispan, italyan, rus va yapon adabiyotining taniqli asarlari ham birinchi navbatda ingliz tiliga tarjima qilinib, global kitob bozori orqali keng tarqaladi. Xalqaro miqyosdagi ilmiy-adabiy almashinuvning markazida aynan ingliz tili turadi. Shuning uchun ingliz tilini egallagan talaba yoki tadqiqotchi chet el adabiyotidan eng tez, eng to'liq va eng aniq ma'lumotlarni oladi[4].

Original manbalarni o'qish imkoniyati

Chet el adabiyotini original tilida o'qishning afzalligi juda katta. Badiiy matnni muallif yozganidek idrok etish, uning badiiy bo'yoqlarini sezish, uslubiy o'ziga xosliklarini tushunish va obrazlar dunyosiga yanada chuqur kirib borish aynan tilni bilish orqali amalga oshadi.

Tarjima jarayonida ayrim badiiy iboralar, metaforalar yoki til o'yinlari ba'zan yo'qolib ketadi yoki o'zbek tiliga moslashtirilgan holda beriladi. Ingliz tilini bilgan o'quvchi esa:

- asarning mazmunini to'liq anglaydi;
- muallifning badiiy mahoratini chuqur sezadi;
- lingvistik va stilistik jihatlarni to'g'ri talqin qiladi.

Bu adabiyotni tahlil qilish va ilmiy izlanishlar olib borishda juda katta ustunlik beradi.

Ilmiy adabiyotlar va tadqiqotlar kuzatuvchanligini oshirish. Bugungi kunda jahon ilmiy maqolalari, dissertatsiyalar, konferensiya materiallari va ilmiy

kitoblarning ko'pchiligi ingliz tilida chop etiladi. Shuning uchun filologiya, tarjimashunoslik, adabiyotshunoslik yoki lingvistika yo'nalishida ta'lim olayotgan talabalar uchun ingliz tilini bilish ilmiy izlanishlar ko'lamini kengaytiradi[3].

Ingliz tilida chiqariladigan ilmiy jurnallar:

- Scopus,
- Web of Science,
- Elsevier,
- Cambridge University Press,
- Oxford University Press

kabi yetakchi nashriyotlar tomonidan chop etiladi. Bu jurnallarda nafaqat ilmiy maqolalar, balki adabiyotshunoslikka oid chuqur tahlillar, yangi nazariyalar, metodik ishlanmalar va boshqa ko'plab ilmiy manbalar jamlangan.

Ingliz tilini bilish talabalarga:

zamonaviy ilmiy yutuqlarni kuzatib borish,

adabiy jarayonlarni tahlil qilish,

jahon adabiyotidagi yangi tendensiyalarni o'rganish kabi imkoniyatlarni yaratadi.

Tarjima jarayonida ingliz tilining ahamiyati. Tarjima – adabiy merosni xalqlar o'rtasida bog'lovchi ko'prikdir. Bugungi kunda ko'plab asarlar birinchi o'rinda ingliz tiliga tarjima qilinadi. Shuning uchun ingliz tilini yaxshi bilgan tarjimon xorijiy adabiyotlarning o'zbek kitobxonlariga yetib borishida katta rol o'ynaydi.

Tarjimon uchun ingliz tilini mukammal bilish:

badiiy mazmunni to'g'ri yetkazish,

obrazlarni aniq tasvirlash,

uslubiy xususiyatlarni saqlab qolish,

matnning ruhini o'zgartirmasdan tarjima qilish kabi vazifalarni osonlashtiradi.

Bugungi kunda O'zbekiston bozoridagi ko'plab xorijiy adabiyotlar, jumladan Paulo Koelo, Jorj Orwell, Jek Keruak, Bernard Shou, Djon Golsuorsi,

Djon Greyning asarlari ingliz tilidan tarjima qilingan. Demak, har bir tarjimon uchun ingliz tilini bilish – professional zaruratdir.

Talabalarda madaniy dunyoqarashni kengaytirish. Chet el adabiyoti — bu faqat badiiy matn emas, balki xalqning mentaliteti, tarixi, turmush tarzini aks ettiruvchi madaniy hodisadir. Ingliz tilini bilgan talaba turli mamlakat adabiyotini asl manba orqali o‘qib: xorijiy xalqlarning madaniyatini, tarixiy jarayonlarini, ijtimoiy hayotini, an’ana va qadriyatlarini chuqur o‘rganadi. Bunda ingliz tilida o‘qilgan adabiyotlar madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantiradi[2].

Bu esa yosh avlodni dunyoqarashi keng, kreativ fikrlaydigan, zamonaviy talablar asosida shakllangan mutaxassisga aylantiradi.

Ingliz tilida o‘qishning kognitiv foydasi. Adabiyot o‘qish insonning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Ingliz tilida badiiy matnlarni o‘qish esa:

diqqatni kuchaytiradi,
 mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi,
 til sezgisini oshiradi,
 fikrni aniq ifodalashga o‘rgatadi,
 lingvistik kompetensiyani yaxshilaydi.

Shuningdek, ingliz adabiyotining o‘ziga xos janrlari (drama, triller, fantastika, modernizm, postmodernizm) talabalar estetik didining shakllanishiga katta ta’sir ko‘rsatadi[1].

O‘zbekiston ta’lim tizimida ingliz tilining ahamiyati. O‘zbekistonning ta’lim tizimida ingliz tiliga e’tibor yildan-yilga kuchaymoqda. Xalq ta’limi va oliy ta’lim muassasalarida ingliz tili asosiy xorijiy til sifatida o‘qitiladi[5].

Bu talabalarga:
 ingliz tilida adabiyot o‘qish,
 ilmiy manbalar bilan ishlash,
 xorijiy universitetlar bilan hamkorlik qilish,
 xalqaro grantlarda ishtirok etish imkonini beradi.

Bugungi kunda bakalavriat va magistratura bosqichlarida ingliz tilida adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, lingvistika fanlari bo'yicha ko'plab darsliklar ingliz tilida o'qitilib, talabalar global adabiyotga integratsiya qilinmoqda.

Xulosa.

Ingliz tilining chet el adabiyotlarini o'rganishdagi ahamiyati nihoyatda katta. U nafaqat badiiy matnlarni original holida anglashga, balki ilmiy izlanishlar olib borish, madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish, tarjima jarayonini takomillashtirish va talabalarning ijodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Ingliz tilini yaxshi egallagan o'quvchi dunyo adabiyotiga keng yo'l ochadi, turli madaniyatlararo bilimlarni o'zlashtiradi va global adabiy jarayonning faol ishtirokchisiga aylanadi. Shu bois ingliz tilini chuqur o'rganish har bir talaba, o'qituvchi va tadqiqotchi uchun dolzarb vazifa bo'lib qolaveradi. Chet el adabiyotini original matnda o'qish esa inson tafakkurini kengaytiradi, ma'naviyatini boyitadi va ilmiy salohiyatini yuksaltiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Widdowson, H. G. Literature and Language Teaching. Oxford University Press, 1998.
2. Carter, R., & McRae, J. Reading Between the Lines: Literature and Language Teaching. Cambridge University Press, 1996.
3. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. Longman, 2007.
4. Crystal, D. English as a Global Language. Cambridge University Press, 2012.
5. Suyarova, M. E., & Zulfikorova, Z. A. (2019). TEXT ANALYSIS IN TECHNICAL ENGLISH. Theoretical & Applied Science, (5), 126-128.
6. Ergashevna, S. M. (2022). Permanent Learning: Continuing Your Teacher Education. Permanent Learning: Continuing Your Teacher Education, 5(11).
7. Sunatov, J. R., Zikrillayeva, F., Husenova, M., & Sanayeva, M. (2025). INGLIZ TILINI O 'QITISHDAGI MUAMMOLAR. University Research Base, 560-568.
8. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. Modern Science and Research, 3(5), 191-195.

9. Zohirov, K., Boyqobilov, S., Madatov, Q., Temirov, M., & Javohir, K. (2024). Harakat tahliling kinematik asoslari. Digital transformation and artificial intelligence, 2(3), 1-8.
10. Мадатов, К., & Оринова, Г. (2025). Kiberxavfsizlik. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 181-183.
11. Mamatova, G. (2023). Цифровой университет: стратегия создания умной инфраструктуры в высших учебных заведениях Узбекистана. Economics and Innovative Technologies, 11(4), 296-312.
12. Кучкаров, Т., & Маматова, Г. (2024). Влияние цифровизации высшего образования на экономические процессы в обществе. Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari, 4(4), 127-136.
13. SUYAROVA, M. (2024). Internet blogs in teaching foreign languages.
14. Ergashevna, S. M. (2024). Development of Grammatical Skills During Individual Teaching of English at the Intermediate Stage. Miasto Przyszłości, 294-296.
15. SUYAROVA, M. ЭКОНОМИКА И СОЦИУМ. ЭКОНОМИКА, 587-590.